

DOI: 10.58423/2786-6742/2025-9-86-99

УДК 330.34

Наталя ЯРОШЕВИЧ

к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту та міжнародного підприємництва,
Національний університет «Львівська політехніка»,
м.Львів, Україна

ORCID ID: [0000-0003-3836-067X](https://orcid.org/0000-0003-3836-067X)

Researcher ID: [R-4321-2017](https://orcid.org/R-4321-2017)

Scopus Author ID: 57215433787

e-mail: nataliia.b.yaroshevych@lpnu.ua
(Corresponding author)

Дмитро МЕЛЬНИК

аспірант кафедри менеджменту та міжнародного підприємництва,
Національний університет «Львівська політехніка»,
м.Львів, Україна

ORCID ID: [0009-0009-2572-6397](https://orcid.org/0009-0009-2572-6397)

ВИБІР ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ФОРМ РЕАЛІЗАЦІЇ БІЗНЕС-ПРОЕКТІВ В УКРАЇНІ: КРИТЕРІЇ ТА ТЕНДЕНЦІЇ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню тенденцій вибору суб'єктами підприємництва в Україні організаційних форм реалізації бізнес-проектів. Проведено аналіз динаміки кількості суб'єктів підприємництва різних організаційно правових форм ведення бізнесу в Україні протягом 2016-2025 років. Виявлено (1) зростання кількості суб'єктів підприємницької діяльності у формі фізичних осіб-підприємців (ФОП) та товариств з обмеженою відповідальністю, які виявилися найбільш гнучкими та адаптованими до виживання в умовах високих ризиків та невизначеності, пов'язаних з пандемією Covid-19, бойових дій на сході України з 2014 року, а згодом повномасштабною війною з 2022 року; (2) зменшення кількості підприємств всіх інших юридичних осіб – приватних, державних, комунальних (за винятком років проведення медичної реформи та реформи децентралізації), іноземних, дочірніх та інших підприємств, а також акціонерних, повних, командитних товариств і товариств з додатковою відповідальністю. Зменшення вартості позикового капіталу та спрощення систем обліку, звітності та оподаткування сприяло б розвитку цих двох домінуючих форм ведення бізнесу. Також встановлено, що протягом досліджуваного періоду зусилля держави спрямовані на стимулювання розвитку саме акціонерних товариств, про що свідчить як (1) створення переважної більшості акціонерних товариств в Україні внаслідок процесів приватизації державного майна 1990-х і 2000-х років, так і (2) законодавче визначення акціонерної форми ведення бізнесу для окремих видів економічної діяльності, та (3) реформа обов'язкової корпоратизації державних підприємств 2025 року. Діяльність акціонерних товариств пов'язана з фондовим ринком, нерозвиненість якого в Україні нівелює таку перевагу акціонерних товариств як вибір джерел нарощування ринкової вартості, що у поєднання з складністю і вартістю процедур, визначених регуляторним законодавством, спричиняє постійне зменшення їх кількості. Встановлено, що на вибір організаційно-правової форми реалізації бізнес-проектів в Україні впливають такі критерії: (1) відповідальність учасників за результати діяльності підприємства; (2) складність і вартість організаційних

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC BY-NC 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

процедур пов'язаних з державною регуляторною діяльністю; (3) складність управління організацією; (4) сфера діяльності.

Ключові слова: організаційні форми ведення бізнесу, товариство з обмеженою відповідальністю, акціонерне товариство, фізична особа-підприємець, підприємство

JEL Classification: G30, G38, L20, M13

Absztrakt. A cikk az ukrán vállalkozások által választott üzleti projektek szervezési formáinak tendenciáit vizsgálja. Elemezzük a különböző szervezési és jogi formájú vállalkozások számának alakulását Ukrajnában a 2016–2025 közötti időszakban. Megállapítást nyert (1) a vállalkozói tevékenységet folytató gazdasági szereplők számának növekedése egyéni vállalkozók (FOP) és korlátolt felelősségű társaságok formájában, amelyek a legrugalmasabbnak és a legalkalmasabbnak bizonyultak a túlélésre a Covid-19 világjárvány, a 2014 óta Ukrajna keleti részén folyó harcok, majd 2022-től teljes körű háborúval; (2) az összes többi jogi személy – magán-, állami, kommunális (a egészségügyi reform és a decentralizációs reform éveit kivéve), külföldi, leány- és egyéb vállalkozások, valamint részvénytársaságok, teljes jogú, parasztgazdasági társaságok és kiegészítő felelősségű társaságok – számának csökkenése. A hiteltőke értékének csökkenése, valamint a számviteli, jelentési és adózási rendszerek egyszerűsítése elősegítene e két domináns üzleti forma fejlődését. Megállapítást nyert továbbá, hogy a vizsgált időszakban az állam erőfeszítései a részvénytársaságok fejlődésének ösztönzésére irányultak, amit bizonyít (1) a részvénytársaságok túlnyomó többségének létrehozása Ukrajnában az 1990-es és 2000-es évek állami vagyon privatizációs folyamatainak eredményeként, (2) a részvénytársasági üzleti forma jogi meghatározása egyes gazdasági tevékenységek számára, valamint (3) a állami vállalatok kötelező korporatizációjának 2025-ben történő reformja. A részvénytársaságok tevékenysége a tőzsdépiacsal kapcsolatos, amelynek fejletlensége Ukrajnában semlegesíti a részvénytársaságok olyan előnyét, mint a piaci érték növelésének forrásainak megválasztása, ami a szabályozó jogszabályokban meghatározott eljárások bonyolultságával és költségességgel együtt a részvénytársaságok számának folyamatos csökkenéséhez vezet. Megállapítást nyert, hogy az üzleti projektek megvalósításának szervezeti és jogi formájának megválasztását Ukrajnában a következő kritériumok befolyásolják: (1) a résztvevők felelőssége a vállalkozás tevékenységének eredményeiért; (2) az állami szabályozási tevékenységhez kapcsolódó szervezési eljárások bonyolultsága és költsége; (3) a szervezet irányításának bonyolultsága; (4) a tevékenység területe.

Kulcsszavak: üzleti tevékenység szervezési formái, korlátolt felelősségű társaság, részvénytársaság, egyéni vállalkozó, vállalkozás

Abstract. The article explores trends regarding the choice of organisational forms of business project implementation by business entities in Ukraine. The authors analyse the dynamics of business entities in various organisational and legal forms of doing business in Ukraine from 2016 to 2025. The study reveals (1) an increase in the number of business entities in the form of individual entrepreneurs (IEs) and limited liability companies, which proved to be the most flexible and adapted to survive in the context of high risks and uncertainty associated with the Covid-19 pandemic, hostilities in eastern Ukraine since 2014, and subsequently a full-scale war since 2022; (2) a decrease in the number of enterprises of all other legal entities - private, state-owned, municipal (except for the years of healthcare and decentralisation reform), foreign, subsidiaries and other enterprises, as well as joint-stock, full, limited and additional liability companies. Reducing the cost of borrowed capital and simplifying accounting, reporting and taxation systems would facilitate the development of these two dominant forms of business. It has also been established that during the period of research, the State's efforts were aimed at stimulating the development of joint stock companies, as evidenced by (1) the creation of the vast majority of joint stock companies in Ukraine as a result of the privatisation of state property in the 1990s and 2000s, and (2) the legislative definition of the joint stock form of doing business for certain types of economic activity, and (3) the reform of mandatory corporatisation of state-owned enterprises in 2025. The activities of joint-stock companies are linked to the stock market,

the underdevelopment of which in Ukraine negates such an advantage of joint-stock companies as the choice of sources of market value growth, which, combined with the complexity and cost of procedures set out in regulatory legislation, leads to a steady decrease in their number. It has been determined that the choice of the organisational and legal form of business project implementation in Ukraine is influenced by the following criteria: (1) responsibility of participants for the results of the enterprise; (2) complexity and cost of organisational procedures related to the State regulatory activity; (3) complexity of management of the organisation; (4) sphere of activity

Keywords: organisational forms of doing business, limited liability company, joint-stock company, individual entrepreneur, enterprise

Постановка проблеми в загальному вигляді. Увага до особливостей і тенденцій розвитку різних організаційно-правових форм ведення бізнесу в Україні зросла з переходом підприємств України на ринкові умови діяльності та появою різних форм власності. Світова фінансова криза 2008-2009 років, розгортання на сході України бойових дій з 2014 року, інституційні обмеження в діяльності бізнесу у зв'язку з пандемією COVID-19 в 2020-2021 роках, повномасштабна війна проти України з 2022 року спричиняють динамічну зміну загальної економічної ситуації, в тому числі в організаційно-правових формах ведення бізнесу. В результаті як загальна чисельність підприємств, так і структура їх організаційно-правових форм зазнали істотних змін. Розуміння тенденцій розвитку та особливостей організаційних форм ведення бізнесу в загальному контексті світових перетворень та нових викликів воєно-політичної ситуації в Україні є необхідним для вибору суб'єктами підприємництва ефективної організаційної форми реалізації бізнес-проектів, що є одним із головних факторів забезпечення конкурентоспроможності. Суб'єкти підприємницької діяльності відчують руйнівні наслідки війни та в умовах невизначеності мають реагувати на численні ризики й виклики задля збереження, відновлення й розвитку свого виробничого потенціалу та збереження робочих місць.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні вітчизняні наукові дослідження тенденцій розвитку бізнесу зосереджені переважно на вивченні проблем розвитку, масштабів і прибутковості діяльності, обсягів залучення робочої сили підприємств в розрізі малих, середніх та великих суб'єктів підприємницької діяльності [1- 7], особлива увага приділяється розвитку малого підприємництва [8-13]. Також багато дослідників розглядають розвиток бізнесу за видами економічної діяльності [14-15], особливу увагу приділено підприємствам промисловості [16-18], та аграрним підприємствам [19-22]. Перетятко Л.А. розглядає навіть розвиток підприємництва в Україні крізь призму бізнес-демографії (фаз життєвого циклу підприємств) [21].

Проте розвитку організаційно-правових форм ведення бізнесу не приділяється достатньо уваги. Значна кількість вітчизняних та іноземних досліджень присвячено проблемам розвитку, особливостям функціонування та іншим аспектам діяльності лише окремих організаційно-правових форм ведення

бізнесу, зокрема, акціонерних товариств. Значний внесок в дослідження особливостей діяльності та функціонування акціонерних товариств зробили такі вітчизняні науковці, як Зайцева Л.О. [22], Мельник О., Сироїчко К., Дмитрієва О. [23], Пойда-Носик Н.Н. [24; 25], Чубка О.М. [26].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Не зважаючи на значну кількість досліджень тенденцій розвитку підприємництва в Україні в розрізі видів економічної діяльності, величини підприємств і навіть бізнес-демографії, поява нових проблем і викликів, пов'язаних із постійною зміною ринкової ситуації, зростаючим ступенем невизначеності економічного й політичного середовища, актуальним є також дослідження тенденцій розвитку організаційно-правових форм ведення бізнесу для отримання розуміння переваг різних організаційно-правових форм ведення бізнесу щодо мобільності та адаптивності в умовах значних ризиків та невизначеності та швидкої динаміки суспільних процесів.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є виявлення тенденцій та критеріїв вибору організаційної форми реалізації бізнес-проектів в Україні

Виклад основного матеріалу дослідження. Бізнес-проект в Україні можна реалізовувати у формі (1) фізичної особи – підприємця (ФОП) та (2) юридичної особи – підприємства. Залежно від форм власності в Україні розрізняють такі види підприємств: (1) приватні (діють на основі приватної власності громадян); (2) державні (діють на основі державної власності); (3) комунальні (діють на основі комунальної власності територіальної громади); (4) колективні (діють на основі колективної власності); (5) інші. В свою чергу до підприємств колективної форми власності відносяться: (1) господарські товариства (акціонерні товариства; товариства з обмеженою відповідальністю; товариства з додатковою відповідальністю; повні товариства; командитні товариства); (2) кооперативи (виробничі кооперативи; сільськогосподарські виробничі кооперативи); (3) підприємства споживчої кооперації; (4) підприємства об'єднання громадян та релігійних організацій. Законодавством передбачені також інші види підприємств – дочірнє підприємство; іноземне підприємство, тощо.

З розгортанням на теренах України бойових дій на сході України з 2014 року, пандемії COVID-19 в 2020-2021 роках, повномасштабної війни з 2022 року, а також постійних змін регуляторного законодавства та загальної макроекономічної ситуації, як загальна чисельність підприємств, так і структура їх організаційно-правових форм зазнає істотних змін. Оскільки органи державної статистики в Україні з 2016 року представляють статистичні дані без врахування Автономної Республіки Крим та тимчасово окупованих територій, динаміка кількості суб'єктів підприємництва є дещо деформованою, що наочно демонструє рис.1.

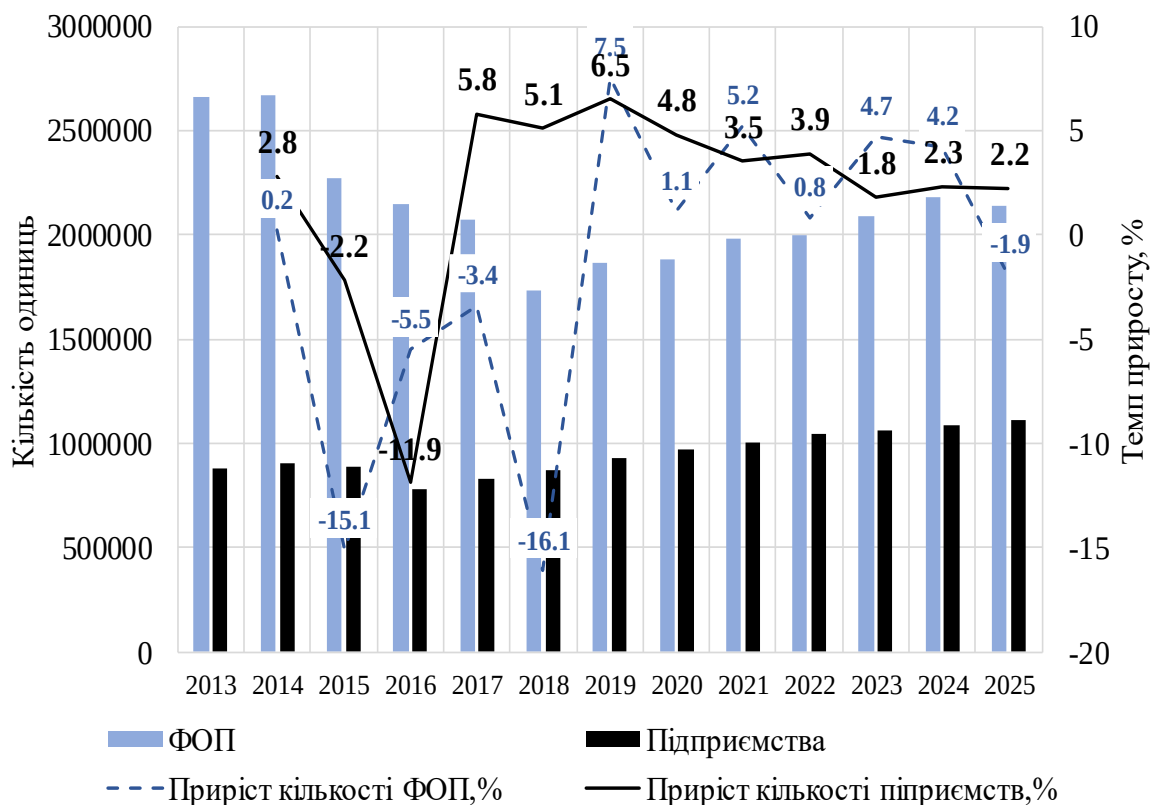

Рис.1. Динаміка кількості ФОП та підприємств в Україні (станом на 01.01. відповідного року)

Побудовано за даними [27]

З 2014 року до 2018 року кількість ФОП постійно знижувалася (рис.1), зокрема у 2017 - 2018 роках в значній мірі через зростання податкового навантаження на них (з 2017 року ФОП II і III груп єдиного податку сплачують ЄСВ у мінімальному розмірі, навіть якщо не здійснюють діяльність і не мають доходів [28, ст. 7]), що спричинило закриття частини малого бізнесу. У 2020 році зниження кількості малого бізнесу в основному у формі ФОП відбувалося через інституційні обмеження підприємницької діяльності у зв'язку з пандемією COVID-19; а у 2022 році через повномасштабне вторгнення в Україну. Зниження кількості ФОП станом на 1 січня 2025 року знову в значній мірі пов'язане зростанням податкового тиску (з 1 січня 2025 року запроваджено підвищений військовий збір у розмірі 10% від однієї мінімальної заробітної плати для ФОП I, II та IV груп; 1% від доходів для ФОП III групи). Проте підприємницька діяльність у формі ФОП, яка в основному є формою самозайнятості населення, незважаючи на значну чутливість до макроекономічної ситуації та податкового тиску є однією з найбільш адаптивних до середовища форм ведення бізнесу з досить високими (порівняно з іншими (див. рис.1 і табл.1) темпами зростання. Позитивними сторонами ведення бізнесу у формі ФОП є простота реєстрації, можливість зниження податків (багато ФОП сплачують єдиний податок, відповідно, ФОП для сплати єдиного податку поділені на 4 групи), можливість

використовувати спрощену систему обліку та звітності. Але при цьому фізична особа підприємець відповідає за зобов'язаннями усім своїм майном.

Таблиця 1.

Динаміка кількості підприємств за організаційно-правовими формами ведення бізнесу в Україні

Вид підприємства	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Приватне	20235 2	20029 5	19999 0	20028 5	200160	199963	199853	199839	19967 0
Темп приросту, %	0.3	-1	-0.2	0.1	-0.1	-0.1	-0.1	-0.01	-0.1
Державне	3982	3893	3822	3750	3713	3664	3526	3391	3291
Темп приросту, %	-0.9	-2.2	-1.8	-1.9	-1	-1.3	-3.8	-3.8	-2.9
Комунальне	1167 7	1164 0	1284 2	1388 3	14174	14188	14111	14012	1390 1
Темп приросту, %	2.1	-0.3	10.3	8.1	2.1	0.1	-0.5	-0.7	-0.8
Акціонерне товариство	7470	7262	7031	6770	6650	6508	6461	6359	6339
Темп приросту, %	-2.2	-2.8	-3.2	-3.7	-1.8	-2.1	-0.7	-1.6	-0.3
Товариство з обмеженою відповідальністю	53240 1	57655 4	63223 1	67443 7	70740 3	74368 2	76177 6	78599 9	8097 49
Темп приросту, %	9.1	8.3	9.7	6.7	4.9	5.1	2.4	3.2	3
Товариство з додатковою відповідальністю	1392	1453	1502	1513	1511	1511	1504	1508	1498
Темп приросту, %	4.2	4.4	3.4	0.7	-0.1	0	-0.5	0.3	-0.7
Повне товариство	1378	1344	1322	1315	1306	1297	1289	1284	1275
Темп приросту, %	1.2	-2.5	-1.6	-0.5	-0.7	-0.7	-0.6	-0.4	-0.7
Командитне товариство	384	377	370	372	371	370	367	367	367
Темп приросту, %	-0.8	-1.8	-1.9	0.5	-0.3	-0.3	-0.8	0	0
Кооператив	3303	3244	3227	3215	3195	3182	3160	3128	3115
Темп приросту, %	-0.5	-1.8	-0.5	-0.4	-0.6	-0.4	-0.7	-1	-0.4
Дочірнє	1226 6	1206 8	1182 3	1164 7	11554	11462	11419	11381	1133 4
Темп приросту, %	-0.6	-1.6	-2	-1.5	-0.8	-0.8	-0.4	-0.3	-0.4
Іноземне	670	653	637	631	627	624	622	619	616
Темп приросту, %	-0.9	-2.5	-2.5	-0.9	-0.6	-0.5	-0.3	-0.5	-0.5
Всього підприємств	82626 3	86833 9	92494 4	96922 7	1002995	1050138	1068395	1092687	11165 17
Темп приросту, %	5.8	5.1	6.5	4.8	3.5	4.7	1.7	2.3	2.2

Побудовано за даними [27]

Спостерігається стійка тенденція щорічного зниження кількості державних та приватних підприємств (табл.1). При цьому прискорення темпів зменшення кількості державних підприємств до -3% – -4% щорічно з 2022 року в значній

мірі пов'язане з припиненням діяльності низки державних підприємств, що знаходяться на окупованій території чи в зоні бойових дій, а також фізичного знищення їх виробничих потужностей під час війни. Зростання кількості комунальних підприємств з 2019 (на 10,3%) по 2022 (на 2,1%) роки зумовлено реформою децентралізації та медичною реформою, в результаті яких заклади охорони здоров'я первинного і вторинного рівня медичної допомоги з бюджетних установ були перетворені в комунальні підприємства.

Розвиток акціонерних товариств в Україні тісно пов'язаний зі переходом до ринкової економіки. Значна кількість підприємств у формі акціонерного товариства утворені за часів приватизації державних підприємств 1990-х, 2000-х років. Створений на основі приватизації великих державних підприємств, корпоративний сектор займає найвагоміше місце в українській економіці за часткою у ВВП.

Акціонерні товариства посідають особливе місце серед господарських товариств, оскільки організаційно-правова форма законодавчо визначена як основа деяких видів економічної діяльності, наприклад банків (банки в Україні можуть створюватися лише у формі акціонерного товариства або кооперативного банку [29, ст.6.]), страхових та інвестиційних компаній. Статутний капітал акціонерного товариства формується шляхом емісії та продажу акцій фізичним чи юридичним особам; акціонерне товариство є емітентом цінних паперів, який здійснює їх випуск від свого імені і виконує зобов'язання, що випливають з умов їх випуску; інвестори, які придбали акції акціонерних товариств, автоматично стають акціонерами. При цьому акціонерним товариствам характерна обмежена відповідальність – акціонер несе майнову відповідальність тільки в межах вартості своїх акцій.

В рамках вдосконалення українського законодавства в частині збалансування інтересів різних груп акціонерів, власників контрольних та міноритарних пакетів акцій; захисту прав власників незначних пакетів акцій; усунення можливостей недружнього поглинання акціонерного товариства шляхом захоплення, насильницького злиття, спірного судового рішення з подальшим силовим захопленням підприємства та ін., та приведення його до європейський правових норм, законодавство, що регулює діяльність акціонерних товариств зазнало значних змін. Зокрема, з 2009 року акціонерні товариства розділені на ті, що діють виключно в інтересах їх власників (приватні компанії) та ті, що мають багато стейкхолдерів (публічні компанії); закриті (ЗАТ) та відкриті (ВАТ) акціонерні товариства були реорганізовані в публічні (ПАТ) та приватні (ПрАТ).

З моменту утворення більшості акціонерних товариств (АТ) спостерігається постійне і поступове зменшення їх кількості. Це явище спричинене насамперед постійним законодавчим реформуванням діяльності акціонерних товариств (приведення діяльності АТ у відповідність до норм закону потребує значних фінансових затрат, зокрема на перехід АТ на бездокументарну форму існування акцій), а також їх неплатоспроможністю. В результаті фактична кількість активних АТ (активною вважається статистична одиниця, яка впродовж звітного

періоду або мала позитивний чистий оборот, або виробляла продукцію, або мала працівників чи здійснила інвестиції) стала істотно відрізнятися від загальної кількості зареєстрованих АТ за даними державної статистики (рис.2).

Вважається, що акціонерні товариства є найефективнішою формою господарювання в умовах ринкової економіки через можливість залучення необхідних інвестицій. Акціонерні товариства мають також можливість додаткового залучення капіталу – додаткове залучення ресурсів інвесторів, шляхом додаткових емісій акцій. Підприємства України, в тому числі державні і комунальні, сьогодні вкрай потребують додаткових фінансових ресурсів. Саме тому законом №4196-IX [30] з 2025 року вводиться корпоратизація державних та комунальних підприємств. При чому всі державні підприємства повинні перереєструватися в акціонерні товариства (АТ) або в товариства з обмеженою відповідальністю (ТзОВ); комунальні підприємства також можуть, але не зобов'язані. Слід зазначити, що під час кризових явищ пошук нових інвесторів є досить важким процесом, особливо в умовах обмеженості фінансових ресурсів. Тому з прийняттям закону №4196-IX [30] слід очікувати істотного зниження кількості державних підприємств, натомість зростання кількості ТОВ і акціонерних товариств, проте істотне зростання їх капіталізації є сумнівним.

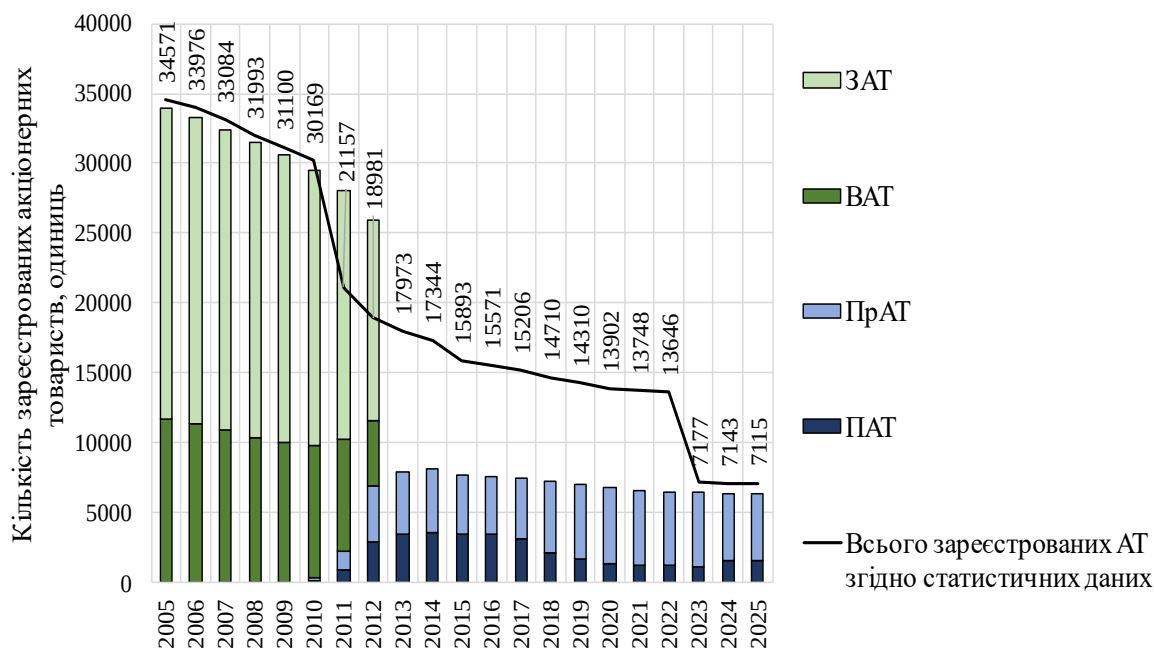

Рис.2. Динаміка кількості акціонерних товариств в Україні з 2005 по 2025 роки (станом на 01.01. відповідного року)

Побудовано за даними [27]

Товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ) одна з найкраще регламентованих форм бізнесу в Україні (наявність модельного статуту, стандартний текст якого затверджений законом; можливість швидкої і безкоштовної реєстрації через державний портал ДІЯ), яка є найбільш захищеною від рейдерських атак порівняно з акціонерними і яка досить детально

регламентує відносини з партнерами та третіми особами. Головною перевагою вибору ТОВ серед інших форм те, що учасники відповідної юридичної особи несуть відповідальність за діяльність підприємства лише в межах свого вкладу. Також вагомими є критерії зрозумілості та прозорості структури управління, простоти в здійсненні організаційних процедур – ТОВ керується трьома самостійними органами управління з ієрархічною підпорядкованістю: загальні збори учасників – наглядова рада (у випадку її утворення) – виконавчий орган. Саме тому ТОВ є найбільш поширеною формою ведення бізнесу в Україні, в основному малого та середнього бізнесу, а кількість ТОВ має позитивні темпи приросту (табл.1), які протягом війни незначно знижуються.

Питома вага видів господарських товариство, таких як командитне товариство, повне товариство, товариство з додатковою відповідальністю є дуже малою, через ускладнення з реєстрацією додаткової відповідальності та структуру управління, а тенденції зростання є негативними (табл.1). Реєстрація та внесення змін до відомостей, що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, не часто застосовуваних організаційно-правових форм, таких як повне товариство, командитне товариство, потребують високої компетенції нотаріуса

Висновки та перспективи подальших досліджень. Основними тенденціями розвитку підприємницьких структур за організаційно-правовими формами ведення бізнесу в Україні є: (1) зростання кількості суб'єктів підприємницької діяльності у формі ФОП та товариства з обмеженою відповідальністю, які виявилися найбільш гнучкими та адаптованими до виживання в умовах високих ризиків та невизначеності; (2) зменшення кількості підприємств всіх інших поширених форм ведення бізнесу – приватних, державних, комунальних (за винятком років проведення медичної реформи та реформи децентралізації), іноземних, дочірніх підприємств, а також акціонерних, повних, командитних товариств і товариств з додатковою відповідальністю. Саме зростання кількості товариств з обмеженою відповідальністю, при зниженні кількостей всіх інших юридичних осіб, спричиняє незначний (від 6,5% у 2019 році до 1,7% у 2023 році) позитивний приріст кількості підприємств в Україні.

В умовах постійних деструктивних макроекономічних процесів (пов'язаних з пандемією Covid-19, бойових дій на сході України, а згодом повномасштабною війною), що звужують можливості нормального функціонування бізнесу, схильність до розвитку показали ФОП (фактично самозайняте населення), які дуже чутливими до стану економічного середовища, будь-яких фіскальних змін та кризових явищ, та товариства з обмеженою відповідальністю. Тому саме ці організаційно-правові форми ведення бізнесу слід вважати найбільш перспективними щодо відновлення підприємницької діяльності в повоєнний період. Зменшення вартості позикового капіталу та спрощення систем обліку, звітності та оподаткування сприяло б розвитку цих двох домінантних форм ведення бізнесу.

Вибір суб'єктами підприємництва організаційно-правової форми ведення бізнесу в Україні зумовлений такими основними критеріями: (1) відповідальність учасників за результати діяльності підприємства; (2) складність і вартість організаційних процедур пов'язаних з державною регуляторною діяльністю, в тому числі з державною реєстрацією; (3) складність управління організацією; (4) сфера діяльності. Система оподаткування не є критерієм вибору організаційно-правової форми ведення бізнесу, оскільки можливість перебування на системі єдиного податку визначається обсягом річного доходу суб'єкта підприємництва і кількістю його працівників, а не формою ведення бізнесу.

Акціонерна форма ведення бізнесу в Україні в значній мірі є більше наслідком процесів приватизації державного майна 1990-х і 2000-х років ніж результатом свідомого вибору бізнесом такої форми. Зусилля держави спрямовані на стимулювання розвитку саме акціонерної форми ведення бізнесу, про що свідчить як (1) приватизація державного майна, так і (2) законодавче визначення акціонерної форми ведення бізнесу для окремих видів економічної діяльності, так і (3) реформа обов'язкової корпоратизації державних підприємств 2025 року.

Діяльність акціонерних товариств пов'язана з фондовим ринком, нерозвиненість якого в Україні нівелює таку перевагу акціонерних товариств як вибір джерел нарощування ринкової вартості, що у поєднання з складністю і вартістю процедур, визначених регуляторним законодавством, і спричиняє постійне зменшення їх кількості. Очікуване зростання кількості акціонерних товариств в результаті реформи корпоратизації державних підприємств буде кількісним, але не якісним. А позитивній якісній динаміці кількості акціонерних товариств сприятиме саме розвиток фондового ринку. Тому перспективами подальших досліджень організаційних форм реалізації бізнес проектів в Україні, на нашу думку, є пошук організаційних та правових можливостей спрощення та зниження вартості процедур, визначених регуляторним законодавством, що сприяло б позитивній динаміці бізнес проектів, зокрема, у формі акціонерних товариств.

Список використаних джерел

1. Стан та тенденції розвитку сучасного підприємництва: монографія/ за ред. д.е.н., проф. М.П. Денисенка. Київ: ТОВ «ДКС центр», 2019. 464 с.
2. Іваницька С.Б., Ушакова Ю.С. Стан і тенденції розвитку підприємництва в Україні в сучасних умовах. *Інфраструктура ринку. Електронний науково-практичний журнал*, 2019. №27. С. 153-160.
3. Козьмук Н.І., Кліпкова О.І., Стецевич А.І. Основні тенденції розвитку малого і середнього бізнесу в Україні. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2020, № 4 (35). С. 385 – 395. doi: <https://doi.org/10.18371/fcapter.v4i35.22242>
4. Гобир І., Бережницька У., Буй Ю. Тенденції та оцінка розвитку малого та середнього бізнесу в Івано-Франківській області. *Review of Transport Economics and Management*. 2023, №9(25), С. 13 - 20. doi: <https://doi.org/10.15802/rtem2023/288016>
5. Фролова Л.В., Котов Б.В. Тенденції розвитку підприємницьких структур в Україні. *Economic Journal Odessa Polytechnic University*. 2022, №4 (22). С.52-61

6. Мирошніченко Г.Б., Бурцева О.Є. Сучасні тенденції розвитку підприємництва в Україні. *Наукові праці ДонНТУ. Серія: «Економічна»*. 2022, №1(25). С. 61-69 doi: [http://doi.org/10.31474/1680-0044-2022-1\(25\)-61-69](http://doi.org/10.31474/1680-0044-2022-1(25)-61-69)
7. Пустовгар С. Тенденції розвитку підприємництва в Україні в умовах індустрії 4.0. *Економіка та суспільство*. 2022 №39. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-15>
8. Марченко В. М., Харитоненко Д. В. Сучасні тенденції розвитку малого підприємництва в Україні. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2021, № 19. С. 82-88 doi: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.19.2021.225854>
9. Михайленко Д. Г. Сучасні тенденції розвитку малого підприємництва в Україні. *Економіка та суспільство*. 2024, Випуск № 60 doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-139>.
10. Бабій І. В., Баксалова О. М., Остапчук О. В. Механізм формування конкурентної політики малого підприємництва в післявоєнний період. *Innovation and Sustainability*. 2022, № 2. С. 123–130.
11. Гонtareва І. В., Євтушенко В.А., Михайленко Д.Г. Стан та особливості розвитку підприємництва в повоєнний період. *Науковий журнал «Economic Synergy»*. 2023, Випуск 2 (8). С. 148–158.
12. Діденко А., Кравець О. Тенденції розвитку малого підприємництва в Україні. *Підприємництво та інновації*. 2023, №27, С. 39-43. doi: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/27.6>.
13. Черничко Т. В., Грицько В. В., Мигович А. О. Сучасні тенденції, роль та перспективи розвитку підприємств малого бізнесу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Економіка. Острог: Вид-во НаУОА. 2022, № 27(55). С. 29–34
14. Причепя І. В., Руда Л. П. Сучасні тенденції та перспективи розвитку підприємницького сектору економіки України. *Економічний простір*. 2018, №143, С. 67-80.
15. Федоренко О.С., Сірош А. В. Тенденції розвитку українського бізнесу в сучасних умовах. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2023, № 4. С. 86-91 doi: <https://doi.org/10.31673/2415-8089.2023.041111>
16. Шепеленко С. М. Актуальні тенденції розвитку вітчизняних промислових підприємств. *Економіка підприємства. Economics Bulletin*. 2023, №4 С. 180-187 doi: <https://doi.org/10.33271/ebdut/84.180>.
17. Бобиль В.В., Дехтяр С.С. Економічний розвиток промислових підприємств в умовах фінансової нестабільності: європейський досвід та українські реалії. *Ефективна економіка*. 2021, №5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8875> (дата звернення 09.03.2025).
18. Соколюк Г.О. Структурно-динамічний аналіз розвитку підприємств промислового сектора економіки України. *Економічний простір*. 2020, № 156. С. 159-165.
19. Попадинець Н., Грушицький О. Тенденції розвитку підприємств аграрної сфери України в період війни. *Development Service Industry Management*. 2023, №3, С. 183 - 188. doi: [https://doi.org/10.31891/dsim-2023-3\(27\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2023-3(27))
20. Лучечко Ю., Гордійчук А. Регіональні тенденції і пріоритети розвитку аграрного бізнесу в Україні у період війни. *Економічний форум*. 2023, Вип.1(3). С. 22-28.
21. Перетятко Л.А. Тенденції розвитку підприємств в Україні у світлі бізнес -демографії. Журнал «Наукові інновації та передові технології». 2024, №11(39) doi: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-11\(39\)-989-1004](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-11(39)-989-1004)
22. Зайцева Л.О. Публічність акціонерних товариств – особливості функціонування в Україні. *Приазовський економічний вісник*. 2021, Випуск 3(26), С. 41 – 46. doi: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2021-3-7>
23. Мельник О., Сироїжко К., Дмитрієва О. Акціонерні товариства в Україні: стан та основні проблеми функціонування. *Економіка та держава*. 2019, № 11. С. 61–67
24. Пойда-Носик Н.Н. Фінансова безпека акціонерних товариств: теоретико-методологічний та практичний аспекти системного підходу: монографія. Чернігів: ЧНТУ, 2020. 304 с.

25. Пойда-Носик Н.Н. Особливості функціонування та загрози фінансовій безпеці акціонерних товариств в Україні. *Фінанси України*. 2013, №11. С.84-99.
26. Чубка О. М., Ярошевич Н. Б., Миргородець Ю. В. Особливості функціонування акціонерних товариств в Україні: проблеми та перспективи розвитку. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*, Дніпро: ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури». 2019. № 3 (20). С. 373-378.
27. Статистичний щорічник України: Збірник. *Держстат України*. 2005-2024 URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/01/Arch_zor_zb.htm (дата звернення 09.03.2025)
28. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 8 липня 2010 року № 2464-VI *rada.gov.ua* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text> (дата звернення 09.03.2025)
29. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7 грудня 2000 року № 2121-III *rada.gov.ua* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення 09.03.2025)
30. Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб: Закон України від 09.01.2025 №4196-IX *rada.gov.ua* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#Text> (дата звернення 09.03.2025)

References

1. Denysenko M.P. ed. (2019) *Stan ta tendentsii rozvytku suchasnoho pidpryemnytstva: monohrafiia* [The state and trends of modern entrepreneurship: a monograph] Kyiv: DKS Center LLC. 464 p. [in Ukrainian]
2. Ivanytska S.B., Ushakova Yu.S. (2019) Stan i tendentsii rozvytku pidpryemnytstva v Ukraini v suchasnykh umovakh [The state and trends of entrepreneurship development in Ukraine in modern conditions]. *Infrastruktura rynku. Elektronnyi nauково-praktychnyi zhurnal – Market infrastructure. Electronic Scientific and Practical Journal*, 27, 153-160. [in Ukrainian]
3. Kozmuk N.I., Klipkova O.I., Stetsevych A.I. (2020) Osnovni tendentsii rozvytku maloho i serednoho biznesu v Ukraini [Main tendencies of development of small and medium business in Ukraine]. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii i praktyky – Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, 4 (35), 385 - 395. doi: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v4i35.22242> [in Ukrainian]
4. Hoby I., Berezhnyska U., Bui Yu. (2023) Tendentsii ta otsinka rozvytku maloho ta serednoho biznesu v Ivano-Frankivskii oblasti [Trends and assessment of small and medium-sized business development in Ivano-Frankivsk region]. *Review of Transport Economics and Management*, 9(25), 13 – 20. doi: <https://doi.org/10.15802/rtem2023/288016> [in Ukrainian]
5. Frolova L.V., Kotov B.V. (2022) Tendentsii rozvytku pidpryemnytskykh struktur v Ukraini [Trends in the Development of Entrepreneurial Structures in Ukraine]. *Economic Journal Odessa Polytechnic University*, 4(22), 52-61. [in Ukrainian]
6. Myroshnychenko H.B., Burtseva O.Ie. (2022) Suchasni tendentsii rozvytku pidpryemnytstva v Ukraini [Modern trends in the development of entrepreneurship in Ukraine]. *Naukovi pratsi DonNTU Serii: «Ekonomiczna» – Scientific works of DonNTU. Series: «Economic»*, 1(25), 61-69. doi: [http://doi.org/10.31474/1680-0044-2022-1\(25\)-61-69](http://doi.org/10.31474/1680-0044-2022-1(25)-61-69) [in Ukrainian]
7. Pustovhar S. (2022) Tendentsii rozvytku pidpryemnytstva v Ukraini v umovakh industrii 4.0. [Trends in the development of entrepreneurship in Ukraine in the context of industry 4.0.] *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, 39. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-15> [in Ukrainian]
8. Marchenko V. M., Kharytonenko D. V. (2021) Suchasni tendentsii rozvytku maloho pidpryemnytstva v Ukraini [Modern tendencies of small business development in Ukraine]. *Ekonomicnyi visnyk NTUU «Kyivskiy politekhnichnyi instytut» – Economic Bulletin of NTUU «Kyiv Polytechnic Institute»*, 19, 82-88. doi: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.19.2021.225854> [in Ukrainian]

9. Mykhailenko D. H. (2024) Suchasni tendentsii rozvytku maloho pidpriemnytstva v Ukraini [Modern trends in the development of small business in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, Issue 60. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-139> [in Ukrainian]
10. Babii I. V., Baksalova O. M., Ostapchuk O. V. (2022) Mekhanizm formuvannia konkurentnoi polityky maloho pidpriemnytstva v pisliavoiennyi period [Mechanism of Formation of the Competitive Policy of Small Business in the Postwar Period]. *Innovation and Sustainability*, 2, 123–130. [in Ukrainian]
11. Hontareva I. V., Yevtushenko V. A., Mykhailenko D. H. (2023) Stan ta osoblyvosti rozvytku pidpriemnytstva v povoiennyi period [The state and features of the development of entrepreneurship in the postwar period]. *Naukovi zhurnal «Economic Synergy» – Scientific journal «Economic Synergy»*, 2(8), 148–158. [in Ukrainian]
12. Didenko A., Kravets O. (2023) Tendentsii rozvytku maloho pidpriemnytstva v Ukraini [Trends in the development of small business in Ukraine]. *Pidpriemnytstvo ta innovatsii – Entrepreneurship and innovation*, 27, 39–43. doi: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/27.6> [in Ukrainian]
13. Chernychko T. V., Hrytsko V. V., Myhovich A. O. (2022) Suchasni tendentsii, rol ta perspektyvy rozvytku pidpriemstv maloho biznesu [Modern tendencies, role and prospects of development of small business enterprises]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Serii: Ekonomika – Scientific Notes of the National University of Ostroh Academy. Series: Economics*. Ostroh: Vydavnytstvo NaUOA [Ostroh: NaUoA Publishing House], 27(55), 29 – 34 [in Ukrainian]
14. Prychepa I. V., Ruda L. P. (2018) Suchasni tendentsii ta perspektyvy rozvytku pidpriemnytskoho sektoru ekonomiky Ukrainy [Modern trends and prospects of development of the entrepreneurial sector of the Ukrainian economy]. *Ekonomichniy prostir – Economic space*, 143, 67–80. [in Ukrainian]
15. Fedorenko O. S., Sirosh A. V. (2023) Tendentsii rozvytku ukrainskoho biznesu v suchasnykh umovakh [Tendencies of Ukrainian business development in modern conditions]. *Ekonomika. Menedzhment. Biznes – Ekonomika. Management. Business*, 4, 86–91. doi: <https://doi.org/10.31673/2415-8089.2023.041111> [in Ukrainian]
16. Shepelenko S. M. (2023) Aktualni tendentsii rozvytku vitchyznianskykh promyslovykh pidpriemstv [Current trends in the development of domestic industrial enterprises]. *Ekonomika pidpriemstva. Economics Bulletin – Economics of the enterprise. Economics Bulletin*, 4, 180–187. doi: <https://doi.org/10.33271/ebdut/84.180> [in Ukrainian]
17. Bobyl V. V., Dekhtiar S. S. (2021) Ekonomichniy rozvytok promyslovykh pidpriemstv v umovakh finansovoi nestabilnosti: yevropeyskyi dosvid ta ukrainski realii [Economic development of industrial enterprises in conditions of financial instability: European experience and Ukrainian realities]. *Efektivna ekonomika – Effective economy*, 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8875> [in Ukrainian]
18. Sokoliuk H. O. (2020) Strukturno-dynamicnyi analiz rozvytku pidpriemstv promyslovoho sektora ekonomiky Ukrainy [Structural and dynamic analysis of the development of enterprises of the industrial sector of the Ukrainian economy]. *Ekonomichniy prostir – Economic space*, 156, 159–165. [in Ukrainian]
19. Popadynets N., Hrushytskyi O. (2023) Tendentsii rozvytku pidpriemstv ahrarynoi sfery Ukrainy v period viiny [Trends in the Development of Agricultural Enterprises in Ukraine during the War] *Development Service Industry Management*, 3, 183 - 188. doi: [https://doi.org/10.31891/dsim-2023-3\(27\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2023-3(27)) [in Ukrainian]
20. Luchechko Yu., Hordiichuk A. (2023) Rehionalni tendentsii i priorytety rozvytku ahrarynogo biznesu v Ukraini u period viiny [Regional trends and priorities of agricultural business development in Ukraine during the War]. *Ekonomichniy forum – Economic Forum*, 1(3), 22–28. [in Ukrainian]
21. Peretiatko L. A. (2024) Tendentsii rozvytku pidpriemstv v Ukraini u svitli biznes -demohrafii [Trends in the development of enterprises in Ukraine in the light of business demography]. *Zhurnal*

- «Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnologii» – Journal «Scientific innovations and advanced technologies», 11(39) doi: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-11\(39\)-989-1004](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-11(39)-989-1004) [in Ukrainian]
22. Zaitseva L.O. (2021) Publichnist aktsionermykh tovarystv – osoblyvosti funktsionuvannia v Ukraini [Publicity of joint-stock companies - peculiarities of functioning in Ukraine]. *Pryazovskyy ekonomichnyi visnyk – Priazovsky economic herald*, 3(26), 41 – 46. doi: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2021-3-7> [in Ukrainian]
23. Melnyk O., Syroizhko K., Dmytriieva O. (2019) Aktsionerni tovarystva v Ukraini: stan ta osnovni problemy funktsionuvannia [Joint Stock Companies in Ukraine: Status and Main Problems of Functioning]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and state*, 11, 61–67 [in Ukrainian]
24. Poida-Nosyk N.N. (2020) *Finansova bezpeka aktsionermykh tovarystv: teoretyko-metodolohichnyi ta praktychnyi aspekty systemnoho pidkhotu: monohrafiia* [Financial security of joint-stock companies: theoretical, methodological and practical aspects of the systematic approach: monograph]. Chernihiv: ChNTU, 304 p. [in Ukrainian]
25. Poida-Nosyk N.N. (2013) Osoblyvosti funktsionuvannia ta zahrozy finansovii bezpetsi aktsionermykh tovarystv v Ukraini [Peculiarities of functioning and threats to the financial security of joint stock companies in Ukraine]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, 11, 84-99. [in Ukrainian]
26. Chubka O. M., Yaroshevych N. B., Myrhorodets Yu. V. (2019) Osoblyvosti funktsionuvannia aktsionermykh tovarystv v Ukraini: problemy ta perspektyvy rozvytku [Peculiarities of functioning of joint-stock companies in Ukraine: problems and prospects of development]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia – Eastern Europe: Economy, Business and Management*, 3(20), 373-378. [in Ukrainian]
27. Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy: Zbirnyk 2005-2024 [Statistical Yearbook of Ukraine: Collection 2005-2024]. *Derzhstat Ukrainy – State Statistics Service of Ukraine*. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/01/Arch_zor_zb.htm [in Ukrainian]
28. Pro zbir ta oblik yedynoho vnesku na zahalnooboviazkove derzhavne sotsialne strakhuvannia: Zakon Ukrainy vid 8 lypnia 2010 roku № 2464-VI [On the Collection and Accounting of the Single Contribution for Obligatory State Social Insurance: Law of Ukraine No. 2464-VI of July 8, 2010] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text> [in Ukrainian]
29. Pro banky i bankivsku diialnist: Zakon Ukrainy vid 7 hrudnia 2000 roku № 2121-III [On Banks and Banking Activities: Law of Ukraine No. 2121-III of December 7, 2000] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> [in Ukrainian]
30. Pro osoblyvosti rehuliuвання diialnosti yurydychnykh osib okremykh orhanizatsiino-pravovykh form u perekhidnyi period ta obiednan yurydychnykh osib: Zakon Ukrainy vid 09.01.2025 №4196-IX [On the peculiarities of regulating the activities of legal entities of certain organizational and legal forms in the transition period and associations of legal entities: Law of Ukraine of 09.01.2025 No. 4196-IX] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#Text> [in Ukrainian]

Отримано:	11.03.2025	Beérkezett:	2025.03.11	Received:	11.03.2025
Прийнято до друку:	21.04.2025	Elfogadva:	2025.04.21	Accepted:	21.04.2025
Опубліковано:	25.06.2025	Megjelent:	2025.06.25	Published:	25.06.2025